

**Областной этап Всероссийской олимпиады школьников
по татарскому языку и литературе для общеобразовательных
организаций с обучением на русском языке (для изучающих
татарский язык) 2022-2023 учебный год
7-8 классы**

**Максимальный общий балл –40
Время выполнения – 120 минут**

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен
татар теленнән һәм әдәбиятыннан үткәрелә торган 7 - 8 -нчы сыйныфлары
өчен Бөтенроссия олимпиадасының өлкә этабы биремнәре.**

2 тур

Укучының исеме, фамилиясе (фамилия, имя учащегося)

Мәктәпнең тулы язылышы (школа) _____

Район _____

Участникам предлагаются задания, требующие выбора верных ответов из всех возможных. Максимальное количество баллов, которое можно набрать определяется из расчета: 1 балл за каждое верное задание в I и II части и 20 баллов в III части.

**Часть I Татар теленнән сораулар һәм биремнәр
(Вопросы и задания по татарскому языку)**

Максимальный балл – 10

№ п\п	Биремнәрнең эчтәлегә (содержание)	Фактиче ские баллы
1	<p>Дөрес транскрипцияне табыгыз. (Укажите правильную транскрипцию)</p> <p>язма эш</p> <p>а) [йа°зма эш]; б) [язма° эш]; в) [йазма° эш];</p>	
2	<p>Кайсы фигыль бу жөмлэгә туры килә? (Какой из глаголов соответствует данному предложению?)</p> <p>Скворцу хочется жить в тёплом гнезде.</p> <p>а) яшәсә; б) яшисе; в) яшәсен; г) яшәячәк;</p>	
3	<p>Кайсы сүздә басым дөрес куелмаган? (В каком слове ударение поставлено неверно?).</p> <p>а) болытлар (3 нче ижек); б) елгада (3 нче ижек); в) күрегеz (2 нче ижек); г) бишенче (3 нче ижек);</p>	
4	<p>Фразеологизмның дөрес тәржемә ителмәгән очрагын табыгыз. (Какой фразеологизм не соответствует переводу?)</p> <p>а) сүз бирү – дать слово; б) алтын кул – золотые руки; в) таш йөрәк – каменное сердце; г) тирән йөзү– мелко плавать;</p>	
5	<p>Болар үзара нинди сүzlәр? (Какой группе относятся данные словосочетания?)</p> <p>Баш (кеше башы, агач башы); аяк (кеше аягы, өстәл аягы)</p> <p>а) синонимнар; б) бер мәгънәле сүzlәр; в) күпмәгънәле сүzlәр; г) антонимнар;</p>	
6	<p>Бу жөмлэдә “ак”сүзе кайсы сүз төркеменә карый? (Какой части речи относится выделенное слово в предложении?)</p> <p>Ерактан ук кычкырып, каршыбызга ак пароход килеп чыкты.</p> <p>а) исем; б) сыйфат; в) рәвеш; г) бәйләк;</p>	

Часть II. Татар әдәбиятынан сораулар һәм биремнәр
(Вопросы и задания по татарской литературе) 2022-2023 учебный год

Максимальный балл: 10

№ п/п	Биремнәрнең эчтәлегә (содержание)	фактические баллы
1	<p>Бирелгән шигыр юлларының төп мәгънәсе нәрсәдә? (В чем выражается главная мысль данного стихотворения?)</p> <p>Тал бәресе, тал бәресе, тал бәресе талларда; Сандугачым әйтеп сайра, сөйгән ярым кайларда? Моңлы кичтә тальян гармун кемнәр уйнатыр инде? Син булмагач күңелемне, кемнәр юатыр инде?</p> <p>а) сандугач сайравында; б) гармун тавышында; в) юксыну хисендә;</p>	
2	<p>Г. Тукайның кайсы әсәрендә бер малай көчекне өйрәтә? (В каком произведении Г. Тукая мальчик дрессирует щенка?)</p> <p>а) Кызыклы шәкерт; б) Ялкау мәмай; в) Шаян пәси; г) Ак бабай;</p>	
3	<p>Бирелгән текстның авторы кем? (Кто автор данного отрывка?)</p> <p>Борын-борын заманда Бохарадан ерак түгел авылда ир белән хатын яшәгәннәр. Алар бик тату, матур гына торганнар. Көннәрдән бер көнне боларның игезек балалары туа. Ата белән ана бик шатланалар. Балаларның берсенә Әбелхарис, икенсенә Әбүгалисина дип исем бирәләр.</p> <p>а) Г. Тукай; б) Нәкый. Исәнбәт; в) Каюм Насыри; г) Закир Рәмиев;</p>	
4	<p>Бирелгән юллар патриот-шагыйрьнең хатыннан өзек. Ул сугыш тәмамлануга өч кенә ай калгач Кенисберг шәһәренә һөҗүм вакытында һәләк була. Ул кем? (Данный отрывок из письма героя-поэта жене, который погиб за три дня до окончания войны под Кенисбургом. Кто он?)</p> <p>“ Мин бу юлы да фронтта бирешмәдем, кулда корал белән үт эчендә йөргәндә татар совет язучысы исеменә тап төшөрмәдем, зур тырышлык белән үз ижатым өстендә эшләдем...”</p> <p>а) Муса Жәлил; б) Фатих Кәрим; в) Абдулла Алиш;</p>	

5	<p>Баллада турында дөрес җавапны билгеләгез. (Найдите верное утверждение о балладе.)</p> <p>а) Баллада ул – әкият; б) балладаларда төп герой солдат була; в) балладаларда табигать күренешләре, әйберләр жанландырып бирелә; г) Балладаларда , әкияттәге шикелле, тылсым элементлары да була;</p>	
6	<p>Түбәндәге юллар нинди жанрда язылган? (В каком жанре написано данное высказывание?)</p> <p>Күп укыган күп белер.</p> <p>а) табышмак; б) мәкаль; в) әйтем; г) мәсәл;</p>	
7	<p>Муса Җәлил кайсы шигырендә йокларга яраткан Марат исемле малай турында яза? (В каком стихотворении М. Джалиля говорится о мальчике, по имени Марат, который любил поспать?)</p> <p>а) Ишек алдында; б) Чәчкәләр; в) Сәгать; г) Карак песи”</p>	
8	<p>Бирелгән диалог балалар фольклорының кайсы төренә карый? (Какому жанру детского фольклора относится данный диалог?)</p> <p>- Укучылар, ни өчен кыш көне су бозга әйләнә? – дип сорый укытучы. Шунда бер укучы: - Мин беләм, тимераякта шуар өчен, - ди</p> <p>а) мәзәк; б) табышмак; в) мәкал; г) әкият;</p>	
9	<p>Түбәндәге шигырь юллары Г. Тукайның кайсы әсәрәннән? (Из какого произведения Г. Тукая данный отрывок?)</p> <p>Жәй көне: эссе һавада мин суда коенам, йөзәм, Чәчрәтәм, уйныйм, чумам, башым белән суны сөзәм. Шул рәвешчә бер сәгать ярым кадәр уйнагач, Инде шаять, бер сәгәтсез тирләмәм дип уйлагач, Йөгереп чыктым судан, тиз-тиз киендем өс-башым; Куркам үзем әллә нидән, юк янымда юлдашым.</p> <p>а) Шүрәле; б) Пар ат; в) Су анасы;</p>	
10	<p>Габдулла Тукай кайчан туган? (Укажите дату рождения Г. Тукая).</p> <p>а) 9 май, 1945 ел; б) 26 апрель.1886 ел; в) 2 апрель,1913 ел; г) 1 гыйнвар,1906 ел;</p>	
	Барлыгы:	

Часть III

Ижади эш. Сораулар тулы жавап языгыз

Эш үткәч, үкенүдән файда юк

Матур жэй көнө иде. Марат берүзе бакчада йөри. Ул күлмәк итәгенә вак ташлар жыйган. Әле бер, әле икенче агач янына барып, таш ата. Ул кошларны куркыта. Аларга таш тидерә алмавына эче поша.

Менә бер кош аның баш очыннан ук очып үтте. Ерак түгел юл кырыена барып кунды. Марат, аңа төзәп, бер таш атып жибәрде. Таш кошның башына тиде. Кош шунда ук егылды һәм канатлары белән бер генә жилпенде дә үлде. Марат тиз генә кош янына йөгереп барды. Кошның урман чикләвеге зурлыгындагы башыннан бер генә тамчы кан тамган иде. Ә нәни томшыгыннан яфрак корты күренеп тора.

Шунда агач башыннан бер кошның «чирик, чирик...» иткән тавышы ишетелде. Бу аның: «Әй тәртипсез, әдәпсез малай. Без, кошлар, бөтен кырларны, жиләк-жимеш бакчаларын корткычлардан саклайбыз. Кешеләргә файда китерәбез. Ә син, таш атып, бер иптәшебезне үтердең!» — диюе иде. Маратка бик күңелсез булды, бу эшенә ул бик үкенде. Ләкин инде эш үткән иде.

1 Маратның кошларга мөнәсәбәте нинди? _____

_____

2 Ул ничек күңел ачкан? _____

_____

_____

3. Бу уен аркасында нинди хәл килеп чыга? _____

_____

_____

4 Марат нигә үкенә? _____

_____

_____

5. Үкенүдән файда бармы? _____

_____

_____

_____

6. Кошлар сөйлөшә алсалар, Маратка ни дип әйтерләр иде? Шул урынны күчереп
языгыз һәм тәржемә итегез.

Председатель жюри: _____

Члены жюри: 1. _____

2. _____